

InfoGozd - Skrbno z gozdom

Št. 7, letnik 6 (2025)

Naslov

InfoGOZD – Skrbno z gozdom

Datum objave spletne publikacije

29. julij 2025

Založnik

Gozdarski inštitut Slovenije,
Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0)1 200 78 17

Odgovorni urednik

Matevž Triplat

Odgovorna oseba

dr. Nike Krajnc

Tehnični urednik

Vasja Kavčič

ISSN številka

2738-5035

<https://wcm.gozdis.si/>

Vsebina

Trg lesnih peletov v Sloveniji v letu 2024	4
EUDR v praksi: Kaj prinašajo zadnje poenostavitve in razvrstitve držav?	11
Pripni se in preživi	15
Nova zemljevida namenjena boju s požari v naravnem okolju	22
V letu 2024 ohladitev trga z gozdnimi nepremičninami	27

Trg lesnih peletov v Sloveniji v letu 2024

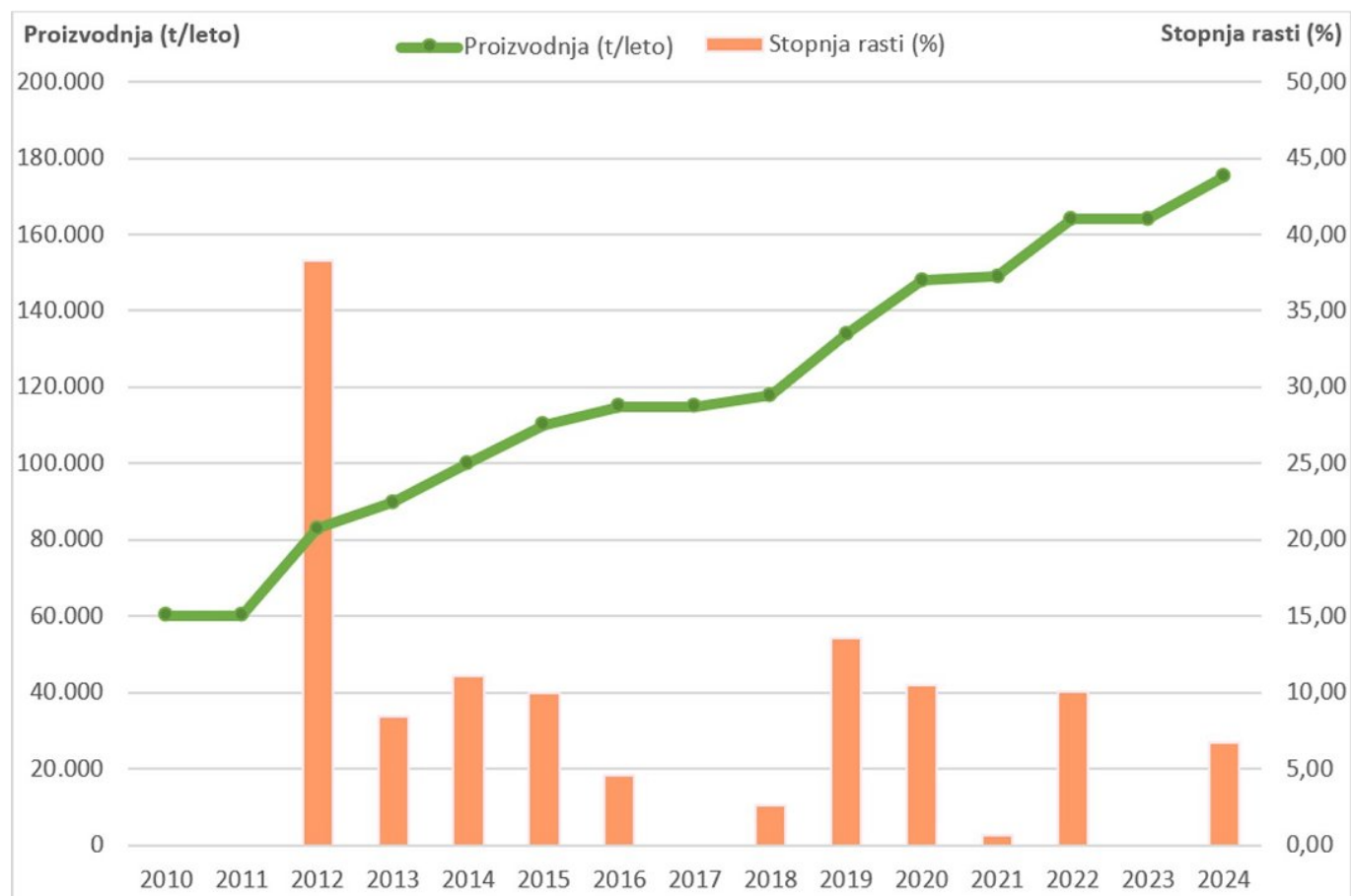
Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Matjaž Dovečar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Darja Stare, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 01.07.2025 (<https://doi.org/10.20315/IG.2025.0032>)

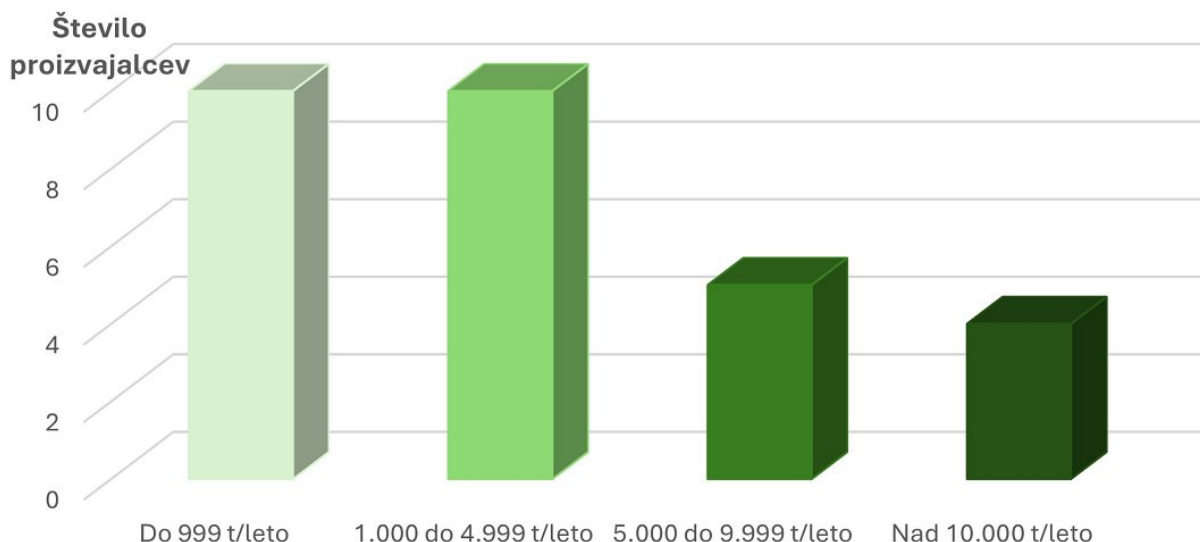
Proizvodnjo lesnih peletov (v nadaljevanju peletov) v Sloveniji spremljamo že od leta 2010 in podatki kažejo, da ta skozi leta narašča. Zadnjo raziskavo med slovenskimi proizvajalci peletov smo na Gozdarskem inštitutu Slovenije opravili v maju 2025. Na podlagi zbranih podatkov smo ugotovili, da je

produkcija peletov v Sloveniji v letu 2024 skupno znašala okrog 175.000 ton, kar pomeni, da se je količina proizvodnje v primerjavi z letom 2023 povečala za 7 %, v celotnem obdobju pa že za 192 % (v letu 2010 je proizvodnja peletov po naših podatkih znašala okrog 60.000 ton) (slika 1).

Slika 1: Proizvodnja peletov v Sloveniji (v t/leto) in prikaz stopnje rasti proizvodnje (v %) v obdobju 2010-2024 (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije)

V letu 2025 smo evidentirali 29 proizvajalcev peletov. Zbiranje podatkov je potekalo preko spletne in telefonske ankete. Z izjemo enega proizvajalca, ki je proizvodnjo peletov v letu 2024 zaustavil, so ostali proizvajalci isti kot v preteklem letu. Še naprej prevladujejo manjši proizvajalci, ki proizvedejo manj kot 5.000 ton peletov na leto (69 % od skupnega števila evidentiranih podjetij). Največji proizvajalec je v letu 2024 proizvedel nad 50.000 ton peletov, zajeli smo tudi 3 proizvajalce, ki so proizvedli med 10.000 in 20.000 ton peletov (slika 2). Ocenjujemo, da je na tem področju aktiven še kakšen proizvajalec, predvsem takšen, ki peletov ne prodaja na trgu, ki ga tekom raziskave nismo uspeli evidentirati.

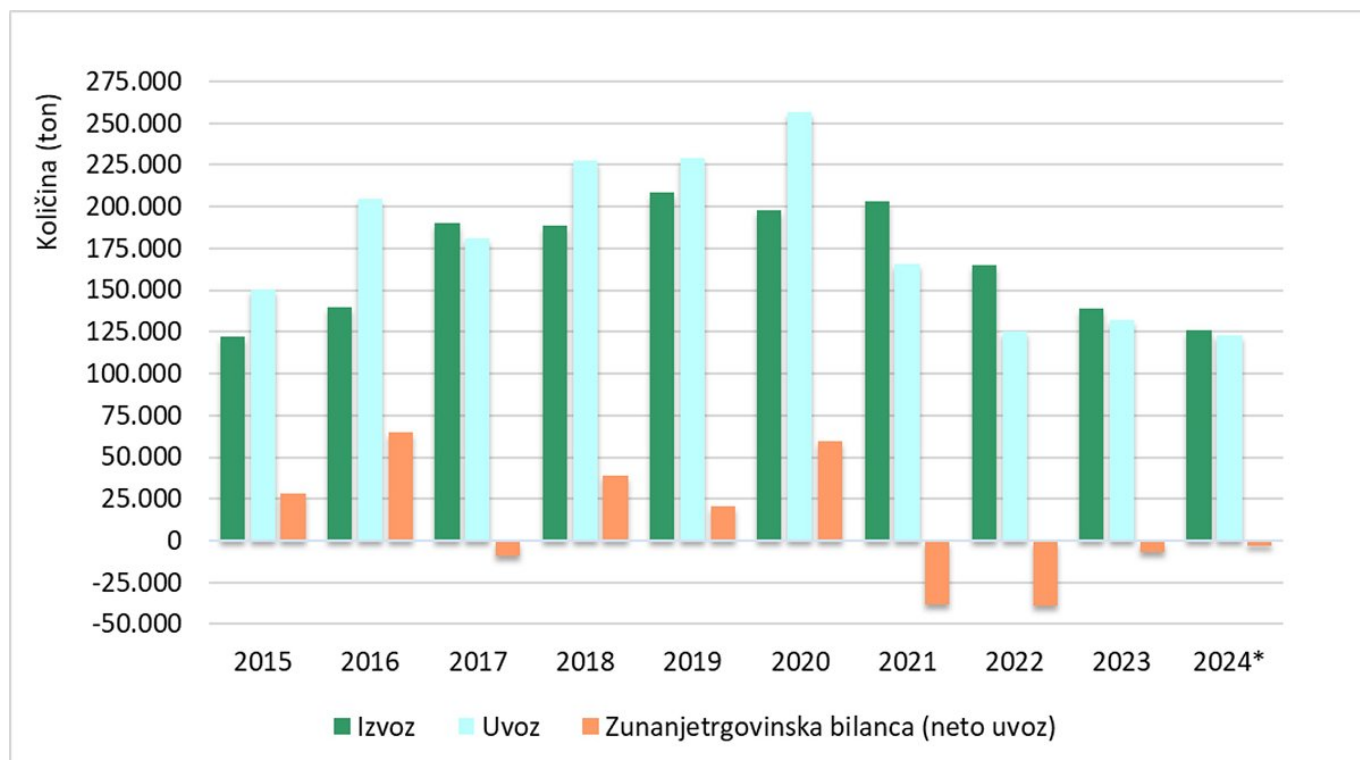

Slika 2: Število proizvajalcev po velikostnih razredih obsega proizvodnje peletov v letu 2024 (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije)

Vse več slovenskih proizvajalcev je vključenih v certifikacijsko shemo ENplus, s katero le-ti zagotavljajo ustrezno kakovost tovrstnih lesnih goriv. ENplus je vodilna svetovna shema certificiranja kakovosti peletov – leta 2024 je bilo pod njeno oznako certificiranih več kot 13,3 milijona ton peletov. V letu 2024 ima, po podatkih objavljenih na spletni strani ENplus, v Sloveniji veljaven certifikat ENplus 13 proizvajalcev peletov, v letu 2023 jih je bilo 12, še leto prej pa je bilo takšnih proizvajalcev 9. Zaznali smo, da je enemu od proizvajalcev veljavnost certifikata ENplus v letu 2025 prenehala. Vsi proizvajalci so vključeni v shemo za doseganje najvišje kakovosti, to je za kakovostni razred A1, eno podjetje pa ima certifikat kar za oba kakovostna razreda – poleg A1 tudi za kakovostni razred A2.

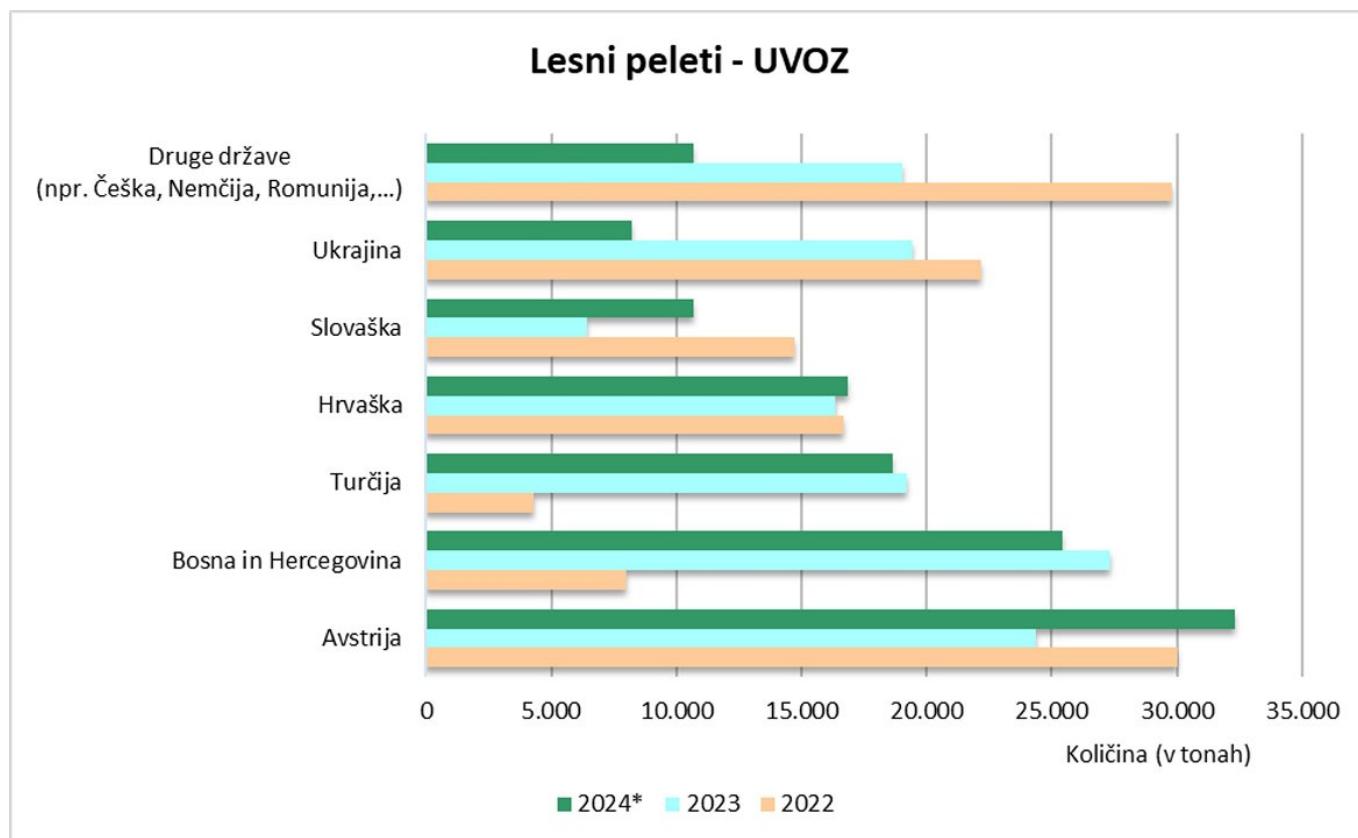
Zunanja trgovina

Leto 2024 je četrto zaporedno leto, ko je Slovenija neto izvoznica peletov. Po (začasnih) podatkih Statističnega urada RS (SURS) je izvoz znašal 125.899 ton, uvoz pa 122.812 ton (slika 3). Izvoz peletov se zmanjšuje od leta 2021 naprej; v letu 2024 se je zmanjšal za 9 % v primerjavi z letom 2023. Uvoz peletov je bil v letu 2024 najnižji po letu 2013 in se je v primerjavi z letom 2023 zmanjšal za 7 %. Zunanjetrgovinski presežek tako v letu 2024 znaša 3.087 ton, kar nakazuje na malenkost večji obseg proizvodnje od porabe. Statistični podatki kažejo, da se je povprečna vrednost uvoženih peletov na slovenski meji izrazito znižala v primerjavi z letom 2023 in je le ta v letu 2024 znašala 195 EUR na tono brez DDV (-26 % oz. -69 EUR/t). Prav tako se je znižala povprečna vrednost izvoženih peletov na slovenski meji v primerjavi z letom 2023; le-ta je v letu 2024 znašala 280 EUR/t brez DDV, kar je 20 % oz. 69 EUR/t manj kot v letu 2023.

Slika 3: Uvoz, izvoz in zunanjetrgovinska bilanca peletov v zadnjem desetletnem obdobju (podatki za leto 2024 so začasni) (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije)

V letu 2024 je bilo največ uvoza peletov iz Avstrije (26 %), sledi Bosna in Hercegovina (21 %), Turčija (15 %) in Hrvaška (14 %) (slika 4). V primerjavi z letom 2023 smo v lanskem letu najbolj povečali uvoz peletov iz Slovaške (+66 %) in Avstrije (+33 %), še naprej pa se zmanjšuje uvoz peletov iz Ukrajine, od koder smo na primer v letu 2020 uvozili 58.000 ton, v letu 2024 pa le še 8.000 ton.

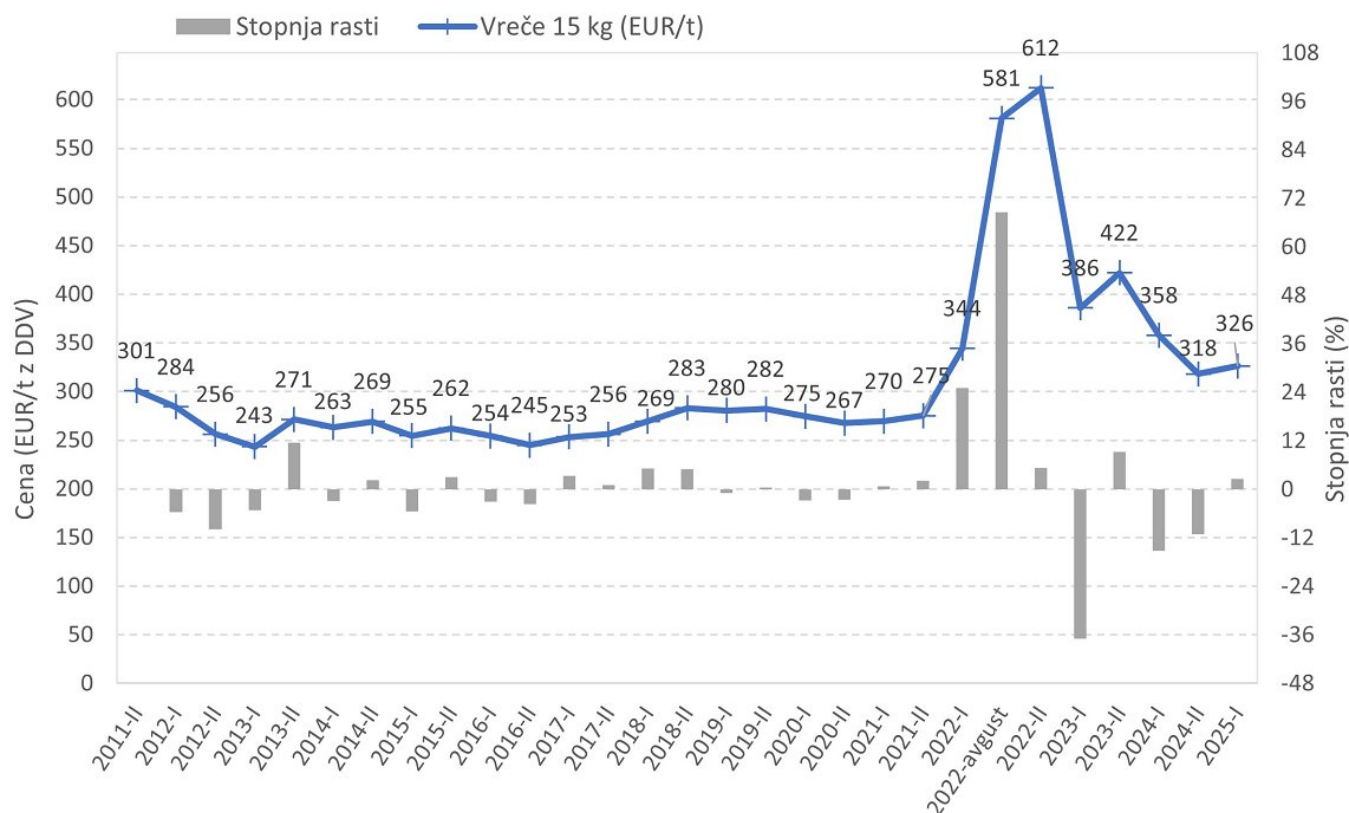
Slika 4: Uvoz peletov po državah v letih 2022, 2023 in 2024 (podatki za leto 2024 so začasni) (vir podatkov: Statistični urad RS, preračuni: Gozdarski inštitut Slovenije)

Štiri največje države izvoznice peletov v Slovenijo (nad 15.000 ton v letu 2024) imajo številne proizvajalce peletov s certifikatom ENplus. Avstrija ter Bosna in Hercegovina imata vsaka po 31 certificiranih proizvajalcev. V Turčiji je na seznamu ENplus 21 proizvajalcev, od katerih jih ima kar 11 neveljaven certifikacijski status. Na Hrvaškem pa je skupno 27 proizvajalcev peletov z veljavnim certifikatom ENplus.

Izvozne količine predstavljajo tako peleti slovenskih proizvajalcev kot tudi peleti, ki so bili predhodno uvoženi v Slovenijo (t. i. ponovni izvoz ali re-export). V Sloveniji že vrsto let prevladuje izvoz peletov v Italijo; v letu 2024 smo tja izvozili 82 % količin skupnega izvoza oz. 103.268 ton. Z 9-odstotnim deležem sledi Avstrija, manjše količine smo izvozili še na Hrvaško, v Litvo, Francijo in še nekaj drugih držav.

Cene peletov

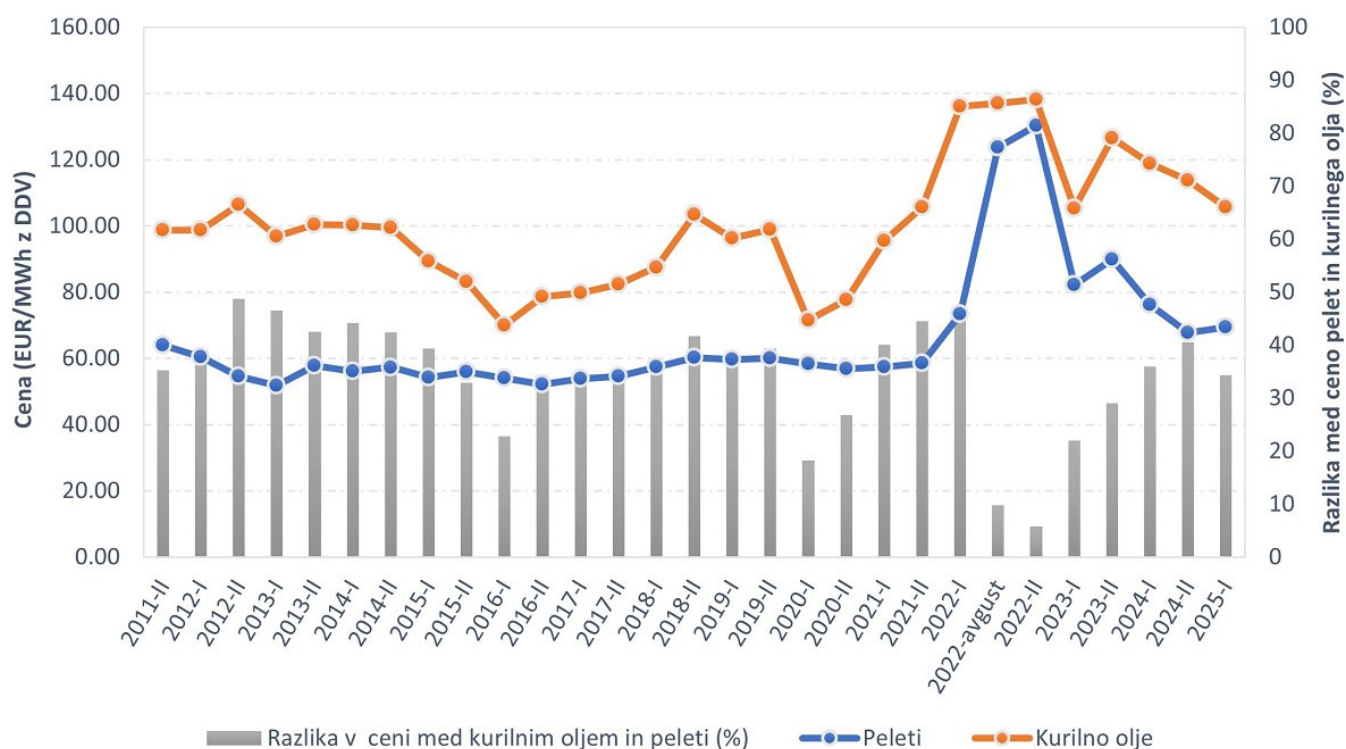
Za pelete pakirane v 15 kg vreče smo ob koncu kurilne sezone 2024/25 odšteli v povprečju 326 EUR/t (z vključenim DDV), kar je 3 % več kot oktobra 2024, torej ob začetku kurilne sezone. V primerjavi z enakim obdobjem v lanskem letu je cena za 9 % nižja (slika 5). Kaže, da se je izrazito spreminjanje cen, ki ga je bilo zaznati na trgu zadnja tri leta, umirilo. Ob koncu kurilne sezone 2021/22 so namreč cene začele krepko naraščati in v avgustu 2022 smo zabeležili precejšen dvig cen. V oktobru 2022 so cene v povprečju znašale 612 EUR/t (z vključenim DDV), kar je bila najvišja zabeležena povprečna cena v skoraj 15-letnem obdobju spremljanja cen na trgu.

Slika 5: Cene peletov dostopnih na slovenskem trgu v EUR/t z DDV med 2011 in 2024 in prikaz stopnje rasti cen (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije).

Največje je povpraševanje po peletih, pakiranih v 15 kg PVC vreče, ki so zložene na paleto, zato je tudi cena višja. Peleti v razsutem stanju so ob koncu kurilne sezone v povprečju 20 EUR/t (6 %) cenejši, peleti v tako imenovanih »Big-Bag« vrečah pa so v povprečju 39 EUR/t (12 %) cenejši, v primerjavi s peleti, kupljenimi v 15 kilogramskih vrečah. Cena se razlikuje tudi glede na mesto nakupa. Pri slovenskih proizvajalcih so cene običajno najnižje, najvišje so pri distributerjih. Ob koncu kurilne sezone 2024/25 so bile cene pri distributerjih za 14 % (ali 44 EUR/t) višje kot neposredno pri slovenskih proizvajalcih, pri spletnih ponudnikih pa so bile cene le za 1 % (ali 4 EUR/t) višje kot neposredno pri proizvajalcih. V začetku maja 2025 so bile cene glede na začetek kurilne sezone 2024/25 pri slovenskih proizvajalcih višje za 1 %, pri spletnih ponudnikih za 3 %, pri distributerjih pa za 7 %. Preverili smo tudi razliko v ceni med kakovostnimi razredi. Cena peletov kakovostnega razreda A1 je v začetku maja 2025 v povprečju znašala 334 EUR/t, medtem ko je cena kakovostnega razreda A2 za 17 % nižja, znašala pa je 278 EUR/t (vse cene so z vključenim DDV).

Ob zadnji raziskavi cen lesnih goriv so bili peleti 34 % cenejši od cene kurilnega olja (slika 6). Cena kurilnega olja se je od oktobra 2024 znižala za 7 % in je v sredini maja 2025 znašala 106 EUR/MWh, cena peletov pa je v tem času znašala 69 EUR/MWh. Največjo razliko med ceno peletov in kurilnega olja smo zabeležili v drugi polovici leta 2012, ko so bili peleti za skoraj 50 % cenejši glede na ceno kurilnega olja. Tako visoki razliki smo se približali tudi v maju 2022, ko je razlika znašala kar 46 %. Najmanjša razlika v ceni pa je bila oktobra 2022, ko so bili peleti le 6 % cenejši od kurilnega olja.

Slika 6: Prikaz cene peletov in kurilnega olja v EUR/MWh ter relativne razlike med ceno peletov glede na kurilno olje v % (vir podatkov: Gozdarski inštitut Slovenije).

Več o peletih in zagotavljanju kakovosti peletov je dostopno na povezavi: <https://wcm.gozdis.si/sl/s4q>

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem podjetjem, ki so sodelovala z nami in nam posredovala podatke.

EUDR v praksi: Kaj prinašajo zadnje poenostavitve in razvrstitev držav?

Matjaž Dovečar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Tomaž Remic, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Objavljeno na spletu 07.07.2025 (<https://doi.org/10.20315/IG.2025.0033>)

Začetek izvajanja Uredbe (EU) 2023/1115 o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov (uredba EUDR) se nezadržno približuje. V letošnjem aprilu in maju je Evropska komisija (v nadaljevanju EK)

predstavila paket ukrepov za poenostavitev izvajanja uredbe EUDR in izvedbeno uredbo EK s seznamom držav glede na stopnjo tveganja s pripadajočo metodologijo za razvrščanje držav glede na stopnjo tveganja krčenja gozdov (t. i. benchmarking). Slovenija je, skupaj z vsemi državami EU in pomembnejšimi trgovskimi partnericami zunaj EU, razvrščena med države z nizkim tveganjem. V prispevku osvetljujemo ključne novosti pri izvajanju EUDR, s poudarkom na lesu in lesnih izdelkih, ki vplivajo na delovanje gozdno-lesnih verig.

Izvajanje uredbe EUDR - poenostavitve in spremembe glede specifičnih proizvodov

V zadnjih mesecih so države članice in nekateri drugi zainteresirani deležniki na EK naslovili številne pripombe glede izvajanja uredbe EUDR, kot posledica le-teh pa je EK sprejela številne poenostavitve. Glavni vzroki zanje so zmanjševanje administrativnih in finančnih bremen, kjer EK ocenjuje zmanjšanje obojih za približno 30 % (Evropska komisija, 2025a), hkrati pa z njimi želi tudi zmanjšati glavne negotovosti pri zavezancih. Njim so sedaj na voljo nove smernice izvajanja uredbe EUDR, četrta izdaja odgovorov na najpogostejša vprašanja glede zahtev uredbe (FAQ) in osnutek delegirane uredbe za prilagoditev oziroma podrobnejšo določitev seznama obravnavanih proizvodov iz priloge 1 uredbe EUDR (govedo, kakav, kava, oljna palma, soja, guma, les) (CIRCABC, 2025). Glavne poenostavitve smo strnili v tri točke:

- Odgovornost prodajalcev lesa ali lesnih izdelkov na trg, ki to storijo prvič: prodajalec, ki prvič da les na trg (v Sloveniji običajno lastnik ali upravljavec gozda), nosi glavno odgovornost za skladnost z uredbo. Drugi subjekti v verigi (npr. predelovalci, končni uporabniki) se lahko sklicujejo na njegovo izjavo o potrebni skrbnosti. Vsak gozdni lesni sortiment ali izdelek mora pred vstopom na trg imeti referenčno in verifikacijsko številko, pridobljeno z vnosom potrebnih podatkov v informacijski sistem EU. Ti številki spremljata gozdni lesni sortiment ali izdelek do končnega uporabnika.
- Letno poročanje: prodajalci lahko, preden dajo les prvič na trg, predložijo eno skupno izjavo o potrebni skrbnosti za daljše obdobje, tudi za obdobje celega leta. Ta izjava tako pokriva več odločb Zavoda za gozdove Slovenije, kar bistveno zmanjšuje obseg poročanja.
- Skupinsko poročanje: V skupini podjetij lahko ena pooblaščen oseba odda skupno izjavo v imenu vseh podjetij v skupini, kar poenostavlja izpolnjevanje obveznosti.

Ne le poenostavitve, s svežnjem novosti je EK želela odgovoriti tudi na nekatere nejasnosti glede specifičnih proizvodov, v prvi vrsti z jasno opredeljenimi izvzetji iz uredbe. Temu je namenjen osnutek delegirane uredbe, s katero EK dopolnjuje prilogo I k EUDR. Med predlaganimi izvzetji iz nabora reguliranih surovin in proizvodov iz le-teh so zlasti embalažni material, ki je namenjen za namene zaščite oz. transporta glavnega izdelka (to so npr. leseni zaboji, palete ali lesene škatle), proizvodi iz bambusa in ratana, rabljeni in odpadni lesni proizvodi (vključujoč tudi žagovino, lubje in druge lesne ostanke, če so ti obravnavani kot odpadek) ter pomožne tiskovine, ki spremljajo druge proizvode (npr. navodila za uporabo, tiskani katalogi, etikete in podobno) (FSC, 2025). Z jasnejšimi opredelitvami glede specifičnih proizvodov se povečuje pravna varnost tako za zavezance kot tudi za organe nadzora, posledično pa se pričakuje tudi zmanjšanje administrativnih obremenitev obojih.

Od prodajalcev, ki prvič dajejo les ali lesne izdelke na trg, EUDR še vedno zahteva zakonito pridobivanje surovine ter zagotavljanje, da so le-te pridobljene brez krčitev gozdov v kmetijske namene ali ne povzročajo degradacije gozdov. Kljub poenostavitvam se ne spreminjajo temeljne zahteve in cilji uredbe.

Izvedbena uredba EK s seznamom držav glede na stopnjo tveganja krčitev gozdov

20. maja je EK objavila dolgo pričakovan seznam držav, razvrščenih glede na stopnjo tveganja krčitev gozdov. Objavljena izvedbena uredba EK s pripadajočo metodologijo razvrščanja držav (t. i. benchmarking) vse svetovne države izhodiščno razvršča med standardno tvegane, z uporabo treh pristopov pa države lahko uvrsti med nizko tvegane:

- neto izguba gozdov med letoma 2015 in 2020 je nična ali pod pragom,
- letna stopnja krčenja gozdov je pod 0,2 % in hkrati absolutna izguba manjša od 70.000 ha; za manjše države je relativni prag lahko presežen v primeru, če letna absolutna izguba površin gozdov ne presega 1.000 ha,
- če je država na meji med nizkim in standardnim tveganjem, se dodatno upoštevajo drugi vzroki za krčenje (npr. urbanizacija) in spremembe obsega kmetijskih površin (Evropska komisija, 2025b).

Večina držav (tj. 70 %) je uvrščena med nizko tvegane, med njimi tudi vse države EU in pomembnejše trgovske partnerice Slovenije zunaj EU. Med visoko tvegane so uvrščene zgolj štiri države, to so Belorusija, Mjanmar, Ruska federacija in Severna Koreja. Gre za države pod sankcijami Združenih narodov oziroma Evropskega sveta (Euractiv, 2025). Razvrstitev odloča o deležu potrebnih pregledov izjav o potrebni skrbnosti s strani pristojnih organov, in sicer 1 % gospodarskih subjektov za države z nizkim tveganjem, 3 % gospodarskih subjektov za države s standardnim tveganjem ter 9 % gospodarskih subjektov za države z visokim tveganjem in 9 % količin (Dovečar, Ščap, 2023).

Naslednji koraki za boljšo pripravo pred začetkom izvajanja EUDR

Med državami članicami EU kljub poenostavitvam uredbe EUDR še vedno ostajajo odprta vprašanja glede izvajanja uredbe in težnja po nadaljnjih poenostavitvah, kar se je pokazalo tudi na Svetu EU za kmetijstvo in ribištvo (AGRI FISH) konec maja 2025. Konsenza ali večinske podpore različnim predlogom (npr. tudi glede uvedbe kategorije držav »brez tveganja« ali ponovnemu zamiku izvajanja uredbe) ni. Posebej izstopa pobuda Švedske, da bi se uredba EUDR uporabljala zgolj za prodajalce, ki obravnavane proizvode prvič dajejo na trg EU (proizvajalce, uvoznike) oziroma jih izvažajo, medtem ko bi bili nadaljnji gospodarski subjekti v verigi (npr. predelovalci, trgovci) izvzeti iz obveznosti.

Tudi v Sloveniji se predvideva neposreden vpliv izvajanja uredbe EUDR na gospodarjenje z gozdovi in trgovino z lesom. Z namenom boljše priprave na začetek izvajanja uredbe se pripravljajo praktična navodila za lastnike gozdov oziroma prodajalce, ki prvič dajejo gozdne lesne sortimente na trg. Predvidoma bodo objavljena poleti 2025 in bodo vključevala jasna pojasnila zahtev uredbe ter konkretne scenarije lastnikom in upravljavcem gozdov, ki jim bodo v pomoč pri zagotavljanju skladnosti z uredbo (npr. katere informacije o poseku in posesti bo moral lastnik gozda zagotoviti odkupovalcem lesa oz. trgovcem). S tem se bo zagotovila jasnejša podpora zavezancem in olajšala usklajenost prakse z evropskimi zahtevami.

Viri

CIRCABC, 2025. Pogosta vprašanja in odgovori (FAQ), 4 različica. URL:
<https://circabc.europa.eu/ui/group/34861680-e799-4d7c-bbad-da83c45da458/library/e126f816-844b-41a9-89ef-cb2a33b6aa56/details>. Zadnja sprememba: 14. 5. 2025 (citirano 19. 5. 2025)

DOVEČAR, M., ŠČAP, Š., 2023. Uredba EUDR – odgovor EU na izzive krčitev in degradacije gozdov. Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo [na spletu]. 2023. Vol. 81, no. 10, p. 345–353. [Dostopano 13. 6. 2025]. Pridobljeno s:
<https://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=18300>

Euractiv, 2025. EU to blacklist just four countries under deforestation law. URL:
<https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-to-blacklist-just-four-countries-under-deforestation-law/> (citirano: 19. 5. 2025)

Evropska komisija, 2025a. Commission takes action to simplify the implementation of the EU Deforestation Regulation. Sporočilo za javnost, Bruselj, 15. 4. 2025. URL:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1063 (citirano: 19. 5. 2025)

Evropska komisija, 2025b. COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION laying down rules for the application of the Deforestation Regulation. 20. 5. 2025. URL:
https://environment.ec.europa.eu/publications/commission-implementing-regulation-laying-down-rules-application-deforestation-regulation_en
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1063 (citirano: 13. 6. 2025)

FSC, 2025. EUDR simplification: what it means for wood and rubber. URL:
<https://fsc.org/en/newscentre/eudr/eudr-simplification-what-it-means-for-wood-and-rubber> (citirano: 19. 5. 2025)

Pripni se in preživi

mag. Marjan Dolenšek, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 14.07.2025 (<https://doi.org/10.20315/IG.2025.0034>)

V zadnjem obdobju smo bili priča več tragičnim nezgodam pri prevrnitvah s traktorji. Če bi upoštevali številna priporočila, kako ravnati, bi bilo nezgod veliko manj. A kljub vsemu bo še vedno prihajalo do nezgod, traktorji se bodo še vedno prevračali. Vseh nezgod se ne da preprečiti, lahko pa preprečimo najbolj tragične posledice. Težke poškodbe. Smrti. Veliko večino zelo enostavno. Kako? S klikom – da se pripnemo in preživimo. A najprej nam mora klikniti v glavi. Kdaj? Zdaj!

Ko voznik konča pod kabino

Kakorkoli obračamo 80, celo 90 odstotkov najbolj tragičnih nezgod v kmetijstvu in gozdarstvu je povezano z uporabo mehanizacije. Kar je logično, saj je danes praktično vse delo mehanizirano. Nekaj preostalih tragičnih nezgod se zgodi zaradi padcev, pri delu z živalmi. Če pobrskamo po objavah izpred 10 ali 20 let, lahko vedno znova preberemo, da vozniki traktorjev umirajo, ker številni neregistrirani traktorji še vedno niso opremljeni z varnostnim lokom ali kabino, in se pri prevrnitvi začnejo kotaliti ter pokopljejo voznika pod sabo. Pa je bilo opremljanje vseh registriranih traktorjev z lokom ali kabino obvezno že od leta 1968, neregistriranih pa od leta 2011.

In danes? Zemeljsko življenje se, hvala Bogu, le redkokaterega traktorista konča zaradi prevrnitve s traktorjem brez loka ali kabine. Pa vendar kmetje še vedno umirajo. Tudi pri uporabi oziroma pri nezgodah z najsodobnejšimi in zmogljivimi traktorji, opremljenimi s sodobnimi kabinami. Zakaj tudi v teh traktorjih nekateri ne preživijo, ko se zgodi nezgoda, ko se traktor prevrne na bok?

Vsaj 80 % bi jih preživel, če...

... bi bili med vožnjo in pri prevračanju traktorja pripeti z varnostnim pasom, pa niso bili. Večletne statistike in analize tragičnih nezgod povedo, da bi vsaj 80 odstotkov smrtno ponesrečenih voznikov traktorjev preživel, če bi uporabljali varnostni pas, ostalih 20 odstotkov pa bi preživel zelo verjetno. Tako pri nas kot v tujini. Pa si tragične številke pogledajmo nekoliko bolj podrobno. V letu 2023 pri šestih od skupaj sedmih mrtvih (v prometnih nesrečah in delovnih nezgodah s traktorji) lahko z veliko zanesljivostjo sklepamo, da so umrli zaradi neuporabe varnostnega pasu, saj so bili traktorji opremljeni z varnostno kabino oz. lokom, a so padli pod traktor. V letu 2024 lahko to zanesljivo sklepamo za 6 od 9 mrtvih, v prvi polovici letošnjega leta 2025 pa je pri nezgodah s traktorji umrlo že 7 oseb in za 5 jih lahko z veliko verjetnostjo sklepamo, da bi preživeli, če bi uporabljali varnostni pas.

Ko bi varnostni pas lahko rešil življenje

Poglejmo si le dva smrtna primera, za katera lahko z veliko zanesljivostjo rečemo, da bi voznika pri prevrnitvi preživela, če bi uporabljala varnostni pas, ki je bil po neuradnih informacijah v obeh traktorjih tudi nameščen. Dva časovno že nekoliko oddaljena primera, da ne navajamo letošnjih še zelo svežih in bolečih primerov. Junija 2021 je voznik osebnega vozila na cesti med Postojno in Hruševjem dohitel traktor z nameščenim in pravilno označenim vrtavkastim obračalnikom, naletel na traktor in ga prevrnil. Voznik je padel iz kabine traktorja, traktor ga je pokopal pod sabo. Voznik je umrl na kraju nesreče kljub hitri pomoči oz. dvigu traktorja, ki ga je z dvigalom izvedel voznik tovarnjaka, ki je pripeljal na kraj prometne nesreče. Maja 2022 je v občini Zreče kmet zgrabljeval travo na nagnjenem terenu, pri prevrnitvi traktorja padel iz kabine pod traktor in tam preminul. Gasilci so dvignili traktor, vozniku nudili prvo pomoč, a bilo je prepozno.

Slika 1: Nezgoda v letu 2021 na cesti pri Hruševju s prevrnitvijo traktorja in padcem voznika iz kabine pod traktor, ki je umrl. Traktor je imel nameščen varnostni pas, a ga voznik ni uporabljal. Slika: splet – foto PU Koper.

»Iluzije ljubimo bolj kot samega sebe« (Sigmund Freud)

Danes komaj kdaj vidimo koga, ki med vožnjo z osebnim avtomobilom ne bi bil pripet z varnostnim pasom in za veliko večino voznikov in večino potnikov je samoumevno, da se pripne, preden se odpelje. In kako je pri voznikih traktorjev? Voznik med vožnjo, pripet z varnostnim pasom, je prava redkost. Tudi če imajo traktorji nameščene varnostne pasove, jih vozniki v veliki večini ne uporabljajo. Kot da se s traktorjem ne more nič zgoditi in da varnostni pas pri nezgodi ne reši življenja. Živimo v iluziji, da se nam ne more nič zgoditi in da je varnostni pas v traktorju za okras. Pa ni tako. Trebušni varnostni pas voznika zadrži na sedežu in tako v prostem prostoru kabine ali varnostnega loka, ki pri prevrnitvi omogoča preživetje.

Kaj pravijo predpisi?

Za vsa vozila velja, da morajo vozniki in potniki uporabljati varnostne pasove na sedežih, na katerih so le ti nameščeni. Za traktorje, ki so bili dani v promet (prodani kot novi) po 1. 5. 2004, ko je bilo v Sloveniji uvedeno ugotavljanje skladnosti za traktorje (homologacija), je v skladu s temi predpisi predpisana namestitev varnostnih pasov tako za voznika kot za sovoznika, če je sedež za sovoznika nameščen. Za tiste, ki pa so bili dani v promet (prodani) pred 1. 5. 2004 pa trenutno še noben predpis

ne zahteva namestitve varnostnih pasov na sedežih. Po podatkih o registriranih vozilih je v Sloveniji registriranih okoli 40 % (okoli 50.000) traktorjev, ki so bili dani v promet po 1. 5. 2004 in imajo nameščene varnostne pasove in 60 % (okoli 70.000) traktorjev, ki so bili dani v promet pred 1. 5. 2004, pa nimajo nameščenih varnostnih pasov, oz. morda le izjemoma kakšen. Žal so leta 2021 predstavniki kmetijskih organizacij prepričani, da bi Ministrstvo za infrastrukturo predpisalo vgradnjo varnostnih pasov tudi v starejše traktorje. Kratkovidno in neodgovorno.

Varnostni pas in udobje

Pogosto slišimo, da vozniki traktorjev ne uporabljajo varnostnih pasov, ker jih ovirajo pri delu. Takim mnenjem je težko pritrditi, posebej še, če se zavedamo, da nam varnostni pas lahko reši življenje in če je njegova uporaba predpisana, če so v traktorju vgrajeni. In večina tistih, ki varnostni pas začne uporabljati na lastno presenečenje, ugotovi, da postane vožnja z varnostnim bolj sproščena, da na sedežu sedimo bolj udobno, kot če nismo privezani. Občutek je enostavno drugačen, in če nismo privezani, nam nekaj manjka.

ALR ali ELR varnostni pas?

Tudi pri udobju uporabe varnostni pasov v traktorjih se da marsikaj storiti. Pri traktorskih varnostnih pasovih s samodejnim navijanjem poznamo dva tipa pasov glede na zapahnitev. Običajnejši (oz. starejšega tipa) so pasovi, ki se zapahnejo ob zapenjanju oz. z angleško oznako ALR (Automatic Locking Retractor – zapahnitev ob zapenjanju) in se ne prilagajajo po dolžni, ko se voznik npr. obrne nazaj. Novejši so varnostni pasovi tipa ELR (Emergency Locking Retractor – zapahnitev v sili), ki se zapahnejo le, kadar je potrebno (nagib, hitro premikanje, npr. pri nenadni zaustavitvi), sicer pa se po dolžini prilagajajo premikanju voznika, kot pri avtomobilskih varnostnih pasovih. Tudi v Sloveniji so na voljo, le malo je potrebno pobrskati po spletu.

Vgradnja na starejše traktorje

Na trgu, tudi v Sloveniji, je na voljo široka paleta varnostnih pasov za naknadno vgradnjo na sedeže starejših traktorjev. Praktično ni traktorskega sedeža, na katerega ne bi bilo mogoče pritrditi varnostnega pasu. Cene kompletov za naknadno vgradnjo se na spletu gibljejo od cca 50 do 210 € z DDV, odvisno od izvedbe (ročna prilagoditev dolžine, navijalni kolut, ALR ali ELR tip) in dodatkov za pritrditev na različne sedeže. Strošek je za uporabnika zanemarljiv v primerjavi z dejstvom, da uporaba varnostnega pasu lahko prepreči najhujše tragedije.

Slika 2: Za vgradnjo varnostnega pasu na starejši traktor ni nikoli prepozno, priporočamo pa, da izberete ELR tip varnostnega pasu. Ta pas z angleško oznako Emergency Locking Retractor se zapahne le, kadar je potrebno (npr. pri nagibu/prevrnitvi ali pri nenadni zaustavitvi vozila/nezgodi), sicer pa se njegova dolžina stalno prilagaja premikanju voznika. Npr. ko se voznik obrne nazaj oziroma tako kot pri osebnih avtomobilih. Foto M. Dolenšek.

Kako prepričati neprepričane?

Slika prepriča več kot tisoč besed, zgledi vlečejo, a še bolj prepričajo in se vtisnejo v spomin lastne izkušnje. Pa Bog ne daj take, da bi se dejansko prevrnili s traktorjem. To izkušnjo lahko pridobimo s simulatorjem prevračanja / nagibno kabino, kjer na lastni koži spoznamo, kako nas varnostni pas zadrži na sedežu in ne pademo iz vozila (kabine traktorja) in posledično pod vozilo, pa tudi ne udarimo v dele vozila. Nagibna kabina bo od 1. 1. 2026 obvezna oprema izvajalcev usposabljanja za varno delo s traktorji in traktorskimi priključki za pridobitev vozniškega dovoljenja kategorije F, občutke v njej pa bo mogoče dobiti tudi na sejmu Agra.

Slika 3: Od 1. 1. 2026 bodo lahko vsi kandidati za pridobitev vozniškega dovoljenja kategorije F, spoznali pomen uporabe varnostnega pasu v simulatorju prevračanja / nagibni kabini. Skica Model5.

Vam je že kliknilo?

Ste se pripeli? Klik se prične v glavi. Zavestno se odločite za pripenjanje z varnostnim pasom v traktorju. To naredite zase, za svoje življenje, za najbližje. Naj vam to postane rutina. Ko vstopite v kabino in sedete na sedež, se najprej pripnite in šele nato speljite. Za pripenjanje potrebujete le 3 sekunde. Tudi, če bi 100-krat dnevno vstopili v traktor in se pripeli, je to le 5 minut časa vašega življenja.

Slika 4: Vedno se pripnite. Bodite zgled, posebej, če se vozite v dvoje. Foto M. Dolenšek.

Vam je že kliknilo? Nikoli se ne vozite na traktorju brez uporabe varnostnega pasu. Najprej se pripnite, nato pa speljite. Slika osebni arhiv Mateje Kopar, povzeto po družina.si.

Nova zemljevida namenjena boju s požari v naravnem okolju

dr. Jaša Saražin, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Gašper Ogrin, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Matej Kravanja, Zavod za gozdove Slovenije, OE Sežana

Dane Milošević Štukl, Zavod za gozdove Slovenije, OE Sežana

Matevž Brataševac, Občina Ajdovščina

Objavljeno na spletu 18.07.2025 (<https://doi.org/10.20315/IG.2025.0035>)

Orientacija na terenu in pregled nad širšim območjem sta zelo pomembna v boju s požari v naravnem okolju. V ta namen sta bila interventnim službam nedavno v uporabo predana pilotna zemljevida občin Ajdovščina in Koper s protipožarnimi objekti v merilu 1:40.000.

Deležniki s področja upravljanja s požari v naravnem okolju z zahodnega območja Slovenije so večkrat izpostavili potrebo po ažurnem kartnem gradivu za potrebe izvajanja preventivnih in intervencijskih ukrepov za omejevanje požarov v naravnem okolju. Tako gasilstvo kot tudi civilna zaščita sta v Sloveniji v prvi meri organizirana na občinskem nivoju. Zasledujoč ta dva okvira, smo na Gozdarskem inštitutu Slovenije v sodelovanju z Občino Ajdovščina in Zavodom za gozdove Slovenije najprej izdelali zemljevid občine Ajdovščina, ki mu je kmalu sledil še zemljevid občine Koper.

Slika 1: Zemljevid predstavlja novo inovativno možnost podajanja informacij o protipožarnih objektih

Prednost novih zemljevidov je, da na enem listu nudijo širšo sliko, ki je potrebna tako pri orientaciji enot na terenu, lociranju požarov v naravnem okolju, strateškemu načrtovanju pri večjih intervencijah, ali pri koordinaciji več sočasnih dogodkov. Tovrsten večji format zemljevida nudi odlično dopolnitev k obstoječemu Atlasu protipožarnih objektov (URSZR, 2009 in GZS, 2021) in predstavlja novo inovativno možnost podajanja informacij o protipožarnih objektih.

Slika 2: Terenski preizkus zemljevida v zaledju Kopra

Osnovna podlaga zemljevida je državni topografski načrt (GURS, 2024), na katerega so dodani številni drugi ažurni in relevantni podatkovni sloji. Protipožarne prometnice so najpomembnejši sloj tega zemljevida istočasno, pa tudi najbolj variabilen, saj se omrežje na terenu redno dopolnjuje, hkrati lahko nekatere prometnice zaradi administrativnih omejitev in pomanjkanja sistemskih vzdrževalnih virov financiranja ne zagotavljajo več ustrezne prevoznosti za predvideno kategorijo vozil.

Občina Ajdovščina je na tem področju zagotovo svetel zgled dobre prakse, saj za vzdrževanje protipožarnih prometnic na svojem območju v zadnjih letih namenja dodatna sredstva, ki presegajo sistemska sredstva za vzdrževanje iz državnega proračuna. Zato so praktično vse protipožarne prometnice v občini Ajdovščina prevozne za velika gasilska vozila (GCGP).

Slika 3: Predstavitev zemljevida v Ajdovščini

Občina Koper pa je bila izbrana z drugim razlogom. Gre za občino z največ protipožarnimi prometnicami v državi, kjer je zaradi številnih prečkanj železniške proge, strmega Kraškega roba in številnih birokratskih ovir, povezanih z razdrobljeno lastniško strukturo, vzdrževanje samega prometnega omrežja in posledično evidenc bistveno zahtevnejše. V ta namen sta vodja ZGS KE Kozina Dane Milošević Štukl in predstavnik GIS Jaša Saražin, s svojim poznavanjem lokalnih razmer temeljito posodobila evidence, da bolje odražajo dejansko stanje na terenu.

Zaključek

Verjamemo, da bo prejemnikom zemljevidov ta olajšal vsakodnevno delo ter pripomogel k lažji koordinaciji izrednih dogodkov. Trenutno so bili zemljevidi razdeljeni poklicnim in prostovoljnim gasilskim enotam in oddelkom za civilno zaščito iz obeh občin ter pristojnima krajevnima enotama Zavoda za gozdove Slovenije in izpostavam Uprave za zaščito in reševanje Republike Slovenije. Do prihodnje požarne sezone pa bomo pripravili zemljevid še za katero drugo občino v zahodnem delu države.

Slika 4: Predaja zemljevidov deležnikom v Ajdovščini

Opozorili

- Prikazani podatki so preverjeni le za območji občin Ajdovščina in Koper, za preostala prikazana območja pa so zgolj informativne narave.
- Nekatere prikazane prometnice imajo omejen prometni režim, po katerih je vožnja dovoljena le pooblaščenim uporabnikom.

Zahvala

Zemljevid je nastal v sklopu Interreg projekta Wildfire CE—Enabling cross-boundary assessment, communication and management of wildfire risks in Central Europe (št projekta: CE0200934) na Gozdarskem inštitutu Slovenije s sodelovanjem Občine Ajdovščina in Zavoda za Gozdove Slovenije. Komentarje, ki so prispevali h končni podobi zemljevida, pa so prispevali tudi predstavniki teritorialnih gasilskih organizacij iz obeh občin.

Interreg
CENTRAL EUROPE

Co-funded by
the European Union

Wildfire CE

V letu 2024 ohladitev trga z gozdnimi nepremičninami

Matjaž Dovečar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Matevž Triplat, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 28.07.2025 (<https://doi.org/10.20315/IG.2025.0036>)

Geodetska uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju GURS) je 1. aprila objavila letno poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2024, v katerem že v uvodu izpostavlja nadaljevanje večletnega trenda upadanja kupoprodaj vseh vrst nepremičnin ob hkratni rasti njihovih cen (GURS, 2025). Na Gozdarskem inštitutu Slovenije (v nadaljevanju GIS) smo ob upoštevanju najnovejših podatkov iz Evidence trga nepremičnin, dostopnih na dan 6. aprila 2025, po enaki metodologiji kot v preteklih letih izvedli analizo trga z gozdnimi nepremičninami. Rezultati potrjujejo, da se je tudi ta segment nepremičninskega trga ohladil – beležimo upad števila kupoprodaj, prodanih površin in skupnega denarnega prometa. Kljub temu pa cene še naprej rahlo rastejo in so v povprečju nekoliko višje kot v letu 2023.

Evidenca trga nepremičnin, 2025 (v nadaljevanju ETN) vsebuje podatke o posameznih kupoprodajah na slovenskem nepremičninskem trgu. Na GIS podatkovno zbirko ETN obdelamo z uporabo metodološkega pristopa odstranjevanja osamelcev (Dovečar in sod., 2024), pri čemer najprej zamejimo podatke z mejama interkvartilnega razpona, ki sta vsako leto različni (v letu 2024 npr. cene med 0,00 in 3,00 EUR/m²); tako odstranimo izjemne primere, ki ne odražajo dejanskega dogajanja na trgu gozdnih nepremičnin. Iz te podatkovne baze izhajajo nadaljnje analize, ki jih vsakoletno predstavimo v spletnem kazalniku Trg z gozdnimi nepremičninami (<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/kazalniki/podatki/2024120609483160/trg-z-gozdnimi-nepremicninami/>). Kazalnik zajema podatke za obdobje od leta 2011 dalje, prikazani pa so na ravni statističnih regij (NUTS 3) in celotne države (NUTS 1).

Ohlajanje nepremičninskega trga najbolj prikazujeta podatka o številu kupoprodaj in višina skupnega prometa. Število kupoprodaj gozdnih nepremičnin v letu 2024 je v primerjavi s predhodnim letom 2023 upadlo za 27,00 %, število prodanih gozdnih zemljišč za 33,30 %, kar je še bistveno večji upad kot pri prodaji stanovanjskih hiš (10 do 15 %) oz. stanovanj v večstanovanjskih stavbah (15 do 20 %) (GURS, 2025). V primerjavi z rekordnim letom 2021 pa je število kupoprodaj gozdnih nepremičnin v letu 2024 upadlo kar za 32,39 %, število prodanih gozdnih zemljišč pa za 34,51 %. Tudi skupni promet z nepremičninami se je močno zmanjšal, tako pri gozdnih, kot še bolj izrazito pri kmetijskih nepremičninah (Slika 1).

Slika 1: Indeksi gibanja cen gozdnih in kmetijskih nepremičnin v Sloveniji (leto 2011 = 100), razpon vrednosti je prikazan na levi osi grafikona ter skupni promet z gozdnimi in kmetijskimi nepremičninami v Sloveniji (v mio EUR, prikazan na desni osi grafikona); vir podatkov: GURS, 2012 - 2025, preračuni: InfoGozd.

Opazno nižji je tudi skupni promet z gozdnimi nepremičninami. Kot je razvidno iz Preglednica 1, je ta v letu 2024 znašal 16,39 mio EUR, kar je v primerjavi s predhodnim letom (22,33 mio EUR) zmanjšanje za 26,60 %. V letih 2022 in 2023 je skupni promet presegal vrednost 20 mio EUR, trend povečevanja pa se je tako, vsaj začasno, ustavil.

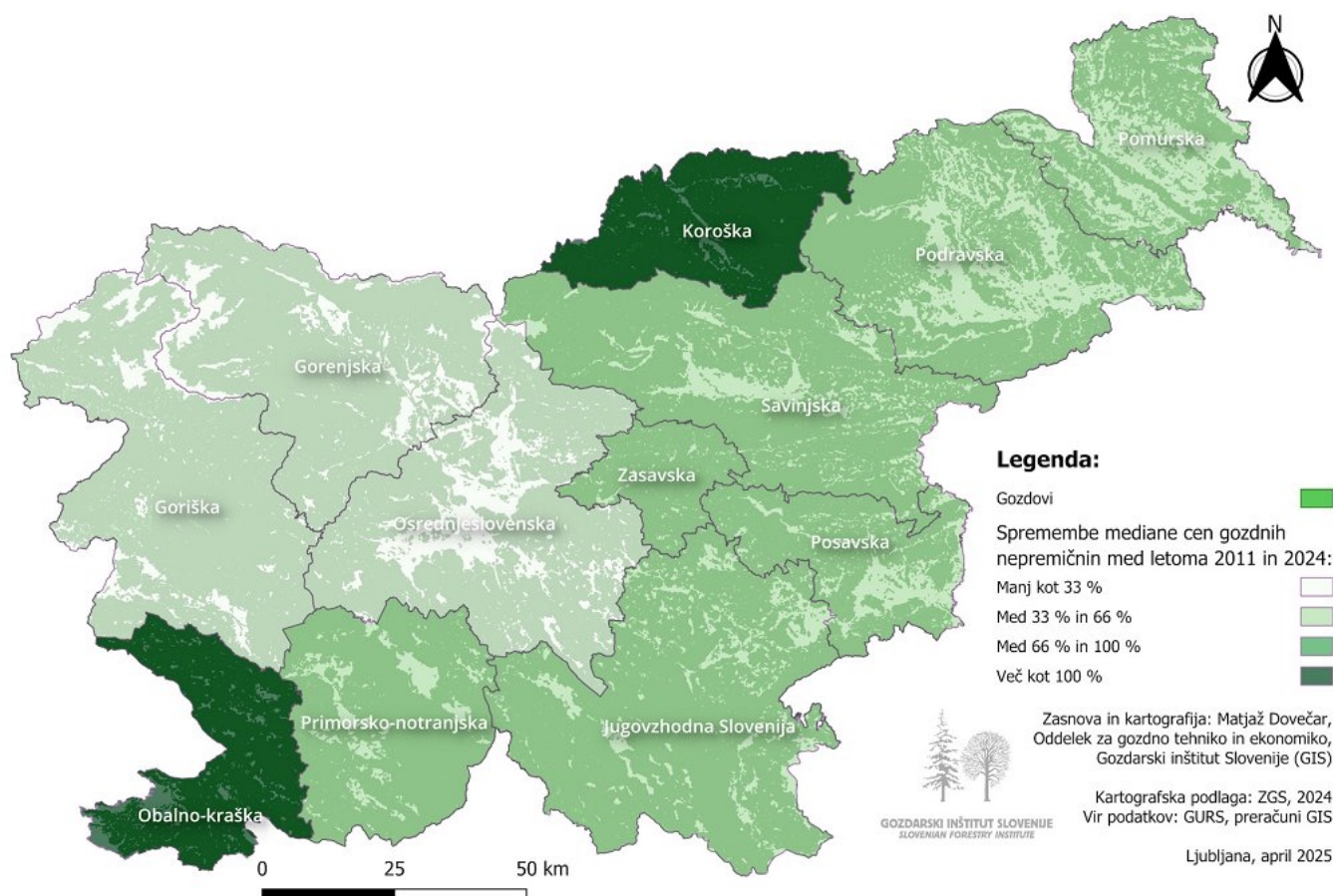
Ne le število poslov z gozdnimi nepremičninami, upadla je tudi prodana površina gozdov. V letu 2024 se je prodalo 2.579 ha gozdov, kar je bilo najmanj po letu 2018, ko se je prodalo 2.223,69 ha. Največ gozdov se je prodalo med letoma 2019 in 2023, ko so skupne prodane površine presegale 3.000 ha, v letu 2023 je skupna prodana površina gozdov obsegala kar 3.456,62 ha. Gre torej za zmanjšanje prodane površine za več kot četrtno, tj. za 25,39 %.

Mediana cen gozdnih nepremičnin je na ravni države v letu 2024 znašala 0,70 EUR/m², kar je skoraj enaka vrednost kot v predhodnem letu, tj. 0,69 EUR/m² v letu 2023 (Slika 1). Mediane cen gozdnih nepremičnin pred tem letom so bile bistveno nižje in so se gibale v razponu med 0,50 in 0,61 EUR/m². Najvišje mediane cen z 1,00 EUR/m² dosegata statistični regiji Koroška in Obalno-kraška, medtem ko so najnižje cene v statistični regiji Goriška, kjer mediana cene gozdne nepremičnine znaša 0,43 EUR/m².

Preglednica 1: Značilnosti trga gozdnih nepremičnin v Sloveniji v letu 2024 (vir podatkov: GURS, 2025, preračuni: GIS)

Statistične regije / država	Srednje cene gozdnih nepremičnin (v EUR/m ²)			Število kupoprodaj in prodanih zemljišč*	Prodana površina (v ha)	Skupen promet (v mio EUR)
	Mediana	Povprečna vrednost	Standardni odklon			
Gorenjska	0,80	0,90	0,51	115 (262)	536,66	3,13
Goriška	0,43	0,64	0,53	169 (675)	407,29	1,80
Jugovzhodna Slovenija	0,71	0,82	0,48	271 (588)	382,66	2,67
Koroška	1,00	1,21	0,70	17 (99)	164,62	0,91
Obalno-kraška	1,00	1,14	0,79	23 (62)	57,82	0,31
Osrednjeslovenska	0,80	0,94	0,59	159 (383)	214,48	1,79
Podravska	0,82	0,91	0,45	119 (252)	131,60	1,14
Pomurska	0,69	0,81	0,42	123 (317)	79,65	0,59
Posavska	0,66	0,80	0,49	120 (187)	121,07	0,81
Primorsko-notranjska	0,63	0,75	0,43	84 (219)	144,03	0,89
Savinjska	0,77	0,95	0,62	133 (274)	257,01	1,96
Zasavska	0,61	0,77	0,62	28 (67)	82,11	0,39
Republika Slovenija	0,70	0,84	0,53	1.361 (3.385)	2.579,01	16,39

* navedeno je število kupoprodaj, v oklepaju pa še število prodanih zemljišč.

Slika 2: Spremembe mediane cene gozdnih nepremičnin med letoma 2011 in 2024 v %.

Velike regionalne razlike so tudi ob primerjavi števila kupoprodaj in prodanih zemljišč. Največ kupoprodaj se običajno izvede v regiji Jugovzhodna Slovenija (tako je bilo tudi v letu 2024, ko se jih je v tej regiji izvedlo 271), najmanj kupoprodaj pa se je izvedlo v regiji Koroška (17). Ena kupoprodaja lahko obsega prodajo enega, lahko pa tudi več gozdnih zemljišč, zato spremljamo tudi ta podatek. Največ gozdnih zemljišč se je v letu 2024 prodalo v regiji Goriška (675), najmanj pa v Obalno-kraški regiji (62).

Zaključek

Dolgoletni trend naraščanja števila kupoprodaj in skupnega prometa gozdnih nepremičnin se je v letu 2024 vsaj začasno prekinil, medtem ko se trend stabilnega naraščanja cen nadaljuje. V celotnem obdobju med letoma 2011 in 2024 so se cene gozdnih nepremičnin različno zvišale: v statističnih regijah Goriška, Gorenjska in Osrednjeslovenska za manj kot 33 %, v Obalno-kraški in Koroški regiji so se več kot podvojile, v preostalih regijah pa se gibajo med 33 in 66 % (Slika 2).

Poleg ohlajanja trga v letu 2024 se v prihodnje lahko pričakuje tudi vpliv novega sistema posplošenih vrednosti nepremičnin, ki jih je GURS objavil maja letos, kar bi lahko vplivalo na cenovne razmere že v letu 2025 (GURS, 2025a).

Rezultate analize podatkov o gozdnem nepremičninskem trgu po enotni metodologiji si lahko ogledate v našem spletnem kazalniku Trg z gozdnimi nepremičninami (<https://wcm.gozdis.si/sl/podatki/kazalniki/podatki/2024120609483160/trg-z-gozdnimi-nepremicninami/>) , kjer jih prikazujemo za obdobje vse od leta 2011 dalje.

Viri in literatura:

Dovečar, Matjaž, Saražin, Jaša, Triplat, Matevž, 2024. Cene gozdnih zemljišč v Sloveniji v obdobju 2018-2022. Acta silvae et ligni, številka 133, str. 13-28. doi: 10.20315/ASetL.133.2

Evidenca trga nepremičnin, 2025. Evidenca trga nepremičnin, kupoprodajni najemni posli. Podatki z dne 6. 4. 2025. <https://ipi.eprostor.gov.si/jgp/data> (citirano: 7. 4. 2025)

GURS, 2012 - 2025. Trg nepremičnin, Poročila o trgu nepremičnin. URL: <https://www.e-prostor.gov.si/podrocja/trg-in-vrednosti-nepremicnin/trg-nepremicnin/> (citirano: 9. 4. 2025)

GURS, 2025. Poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2024. URL: <https://www.gov.si/novice/2025-04-01-porocilo-o-slovenskem-nepremicninskem-trgu-za-leto-2024/> (citirano: 7. 4. 2025)

GURS, 2025a. Objava pripisa novih posplošenih vrednosti nepremičnin. URL: <https://www.gov.si/novice/2025-05-19-objava-pripisa-novih-posplosenih-vrednosti-nepremicnin/> (datum dostopa: 23. 5. 2025)